

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

ŞƏRİ SUALLARA CAVABLAR / Qəsb

Qəsb

Qəsb

Sual 1880: Bir şəxs bir torpaq sahəsini azyaşlı övladının adına almış və sövdələşmənin adı sənədini övladının adına bu şəkildə tənzimləmişdir: “Satıcı filankəs, alıcı isə onun filan övladıdır”. Onun bu övladı bülüğ yaşına çatanda bu torpaq sahəsini başqa bir şəxsə satır. Amma atanın varisləri bu torpaq sahəsinin atadan onlara irs çatdığını iddia edərək torpaq sahəsinə sahiblənilirlər, halbuki, sövdələşmənin adı sənədində atanın adı qeyd edilməmişdir. Belə olduğu təqdirdə varislər ikinci alıcı üçün maneəçilik yarada bilərlərmi?

Cavab: Alğı-satqı müqaviləsində azyaşlı övladın adının alıcı ünvanında qeyd olunması, onun bu torpaq sahəsinin sahibi olduğuna əsas götürülmür. Buna görə də, əgər atanın bu torpaq sahəsini öz pulu ilə alıb övladına bağışladığı və ya sülh etdiyi sübuta yetsə, bu torpaq sahəsi bu övlada aid olacaqdır. Əgər o, bülüğ yaşına çatdıqdan sonra bu torpaq sahəsini düzgün şəri qaydada başqa bir alıcıya satarsa, kimsənin maneəçilik yaratmağa və torpaq sahəsini onun əlindən almağa haqqı yoxdur.

Sual 1881: Mən bir neçə alıcı və satıcının alıb-satdığı bir torpaq sahəsini aldım və orada ev tikdim. Hal-hazırda isə bir şəxs iddia edir ki, bu torpaq sahəsi onun mülküdür və torpaq sahəsi İslam İnqilabından qabaq onun adına rəsmi şəkildə sənədləşdirilibdir. Buna görə də, bu şəxs məndən və bir neçə qonşumdan məhkəməyə şikayət etmişdir. Onun iddiasını nəzərə alaraq, mənim bu torpaq sahəsindən istifadə etməyim qəsb hesab olunurmu?

Cavab: Torpaq sahəsinin əvvəlki istifadəçidən (الْيَدُ ذُو – zul-yəd) alınması şəriət baxımından zahirən düzgündür və torpaq sahəsi alıcının mülküdür. Beləliklə, öncədən bu torpaq sahəsinin sahibi olduğunu iddia edən şəxs öz şəri sahibliyini məhkəmədə sübuta yerirməyənədək, indiki istifadəçiyə maneəçilik yaratmağa haqqı yoxdur.

Sual 1882: Bir torpaq sahəsi adi sənəddə atanın adındır və bir müddətdən sonra rəsmi sənəddə onun azyaşlı övladının adına keçmişdir. Amma bu torpaq sahəsi hələ də atanın ixtiyarındadır. Hal-hazırda bülüğ yaşına çatan övlad torpaq sahəsinin rəsmi sənədinin onun adına olduğunu əsas götürərək, bu torpaq sahəsinin onun mülkü olduğunu iddia edir. Amma atası deyir ki, torpaq sahəsini öz pulu ilə özü üçün almışdır və sadəcə az vergi verməkdən ötrü torpaq sahəsini övladının adına keçirmişdir. Əgər övlad atanın razılığı olmadan bu torpaq sahəsindən istifadə edərsə, qəsbkar hesab olunurmu?

Cavab: Əgər ata torpaq sahəsini öz pulu ilə almışdırsa və övladı bülüğ yaşına çatanadək və ondan sonra da bu torpaq sahəsindən istifadə edərsə, övlad atanın bu torpaq sahəsini ona bağışladığını və sahibliyi ona ötürdüyünü sübuta yetirməyənədək, torpaq sahəsinin rəsmi sənədinin onun adına olduğunu əsas götürüb, atasının ondan istifadə etməsinə və sahibliyinə maneəçilik olmağa haqqı yoxdur.

Sual 1883: Bir şəxs əlli il öncə bir torpaq sahəsi almışdır. Mülkiyyət sənədində hündür bir dağın adı bu torpaq sahəsinin hüdudu ünvanında qeyd edilmişdir. Hal-hazırda bu şəxs mülkiyyət sənədində bu dağın adının qeyd edildiyinə əsaslanaraq, milyonlarla kvadrat metr ümumi torpaqların, habelə, alınan torpaq sahəsi ilə bu dağ arasındakı ərazidə tikilən onlarla qədim evin mülkiyyət iddiasını edir. Həmçinin iddia edir ki, həmin ərazinin əhalisinin bu torpaqlarda və evlərdə qıldıqları namaz qəsb səbəbilə düzgün deyildir. Qeyd etməliyə ki, bu şəxs əvvəllər bu torpaqlardan və oradakı qədim evlərdən əsla istifadə etməmişdir. Bu

torpaqların yüz illər öncəki durumunu aydınlaşdıran sübut-sənəd də mövcud deyildir. Deyilənləri nəzərə alaraq, məsələnin hökmü nədir?

Cavab: Əgər alınan torpaq sahəsi ilə mülkiyyət sənədində qeyd edilən dağ arasındakı ərazi istifadə edilməyən torpaqlar olub müəyyən bir şəxsin mülkiyyətində olmayıbdırsa, yaxud əvvəlki istifadəçilərin ixtiyarında olub indiki istifadəçilərin ixtiyarına onlardan keçibdirsə, bu təqdirdə şəriət baxımından hər bir kəs öz ixtiyarında olan və bir ixtiyar sahibi kimi istifadə etdiyi torpaq sahəsinin və ya evin sahibi hesab olunur. Mülkiyyət iddiası edən şəxs öz iddiasını şəri yollarla məhkəmədə sübuta yetirməyənədək, onların bu torpaq sahələrindən istifadə etmələri mübah və halaldır.

Sual 1884: Şəri-hakimin hökmü əsasında müsadirə edilən torpaq sahəsində onun əvvəlki sahibinin razılığı olmadan məscid tikmək olarmı? Bu kimi məscidlərdə namaz qılmaq və digər dini ayinlər təşkil etmək olarmı?

Cavab: Əgər sözügedən torpaq sahəsi şəri-hakimin hökmü əsasında və ya İslam dövlətinin qüvvədə olan qanunu əsasında onun əvvəlki sahibinin əlindən alınıbdırsa, yaxud torpaq sahəsinin sahibi olduğunu iddia edən şəxsin iddiası sübuta yetməyibdirsə, bu torpaq sahəsindən istifadə etmək mülkiyyət iddiası edən şəxsin və ya onun əvvəlki sahibinin icazəsinə bağlı deyildir. Beləliklə, bu torpaq sahəsində məscid tikməyin və bu məsciddə namaz qılmaq və dini ayinlər təşkil etməyin maneəsi yoxdur.

Sual 1885: Bir torpaq sahəsi nəsildən-nəsilə irs yolu ilə ötürülərək varislərə çatmışdır. Sonra bir qəsbkar şəxs onu qəsb edib öz mülkiyyətinə keçirmişdir. İslam İnqilabı qələbə çaldıqdan və İslam hökuməti qurulduqdan sonra bu torpaq sahəsi qəsbkar şəxsdən geri alınmışdır. Şəri baxımdan bu torpaq sahəsinin mülkiyyəti varislərə çatırmı, yoxsa varislər onu dövlətdən almaqda digərlərindən öndə olmaq haqqına malikdirlər?

Cavab: Varislərin əvvəllər bu torpaq sahəsindən irs yolu ilə istifadə etmələri, mülkiyyətin onlara aid olmasını və ya bu torpaq sahəsini almaqda digərlərindən öndə olmaq haqqına malik olmalarını zəruri etmir. Amma bunun əksi (yəni mülkiyyətin onlara aid olmadığı) sübuta yetməyənədək, mülkiyyət üçün şəri əlamət hesab olunur. Buna görə də, əgər varislərin bu torpaq sahəsinin sahibi olmadıqları sübuta yetərsə, yaxud başqalarının bu torpaq sahəsinin sahibi olduqları sübuta yetərsə, varislərin bu torpaq sahəsini və ya onun əvəzini tələb etmək haqları yoxdur. Bundan qeyri halda, “zul-yəd” olmaları (yəni irs yolu ilə torpaq sahəsindən istifadə etmələri) səbəbilə torpaq sahəsinin özünü və ya onun əvəzini tələb etmək haqları vardır.